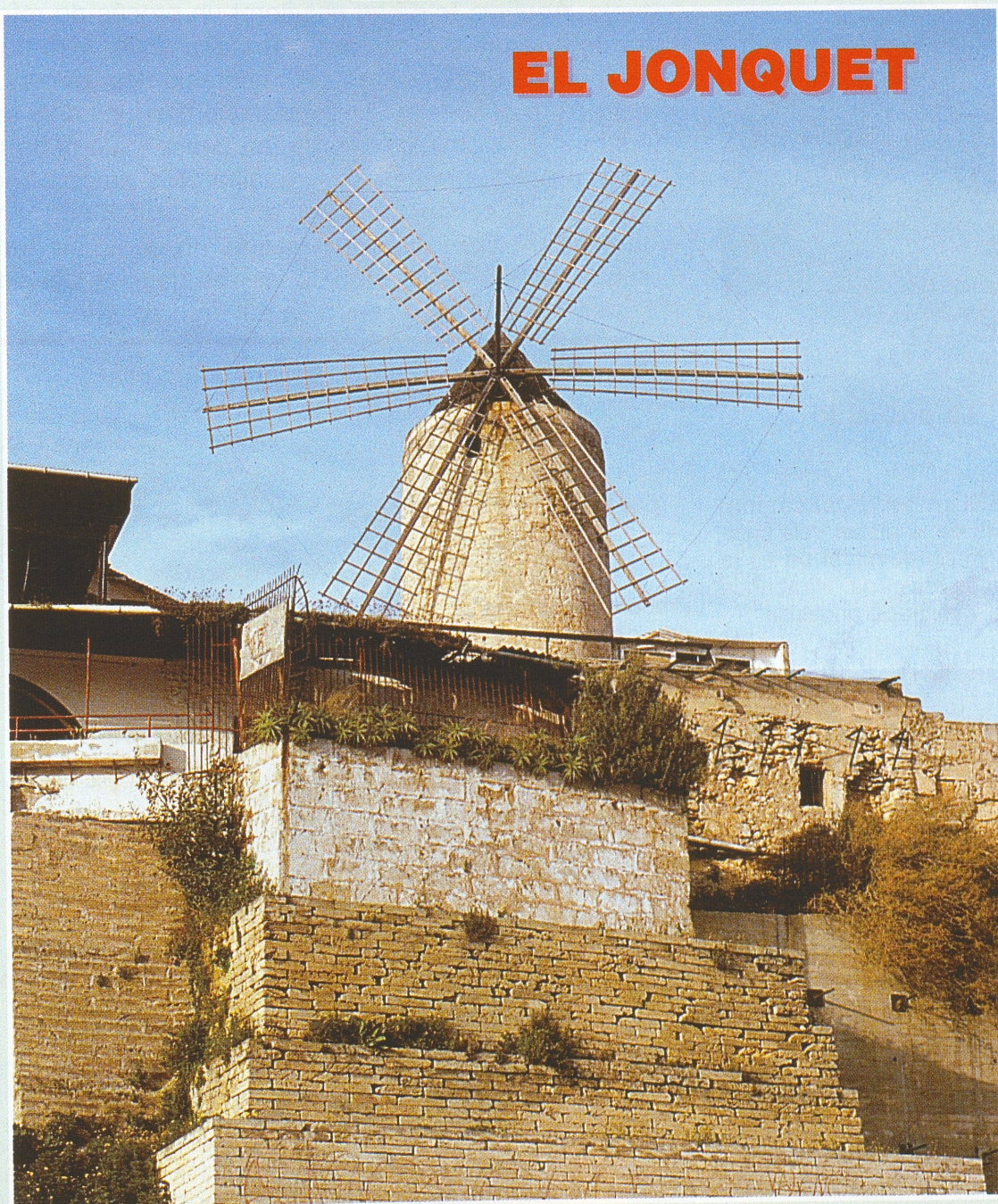

*E*ls Barris de *P*alma

Revisió del Pla general d'ordenació urbana i d'actuacions urbanístiques

Número 6 • 1995

EL JONQUET

Molí del Jonquet.

El Jonquet és un petit barri de la façana marítima de Palma, vinculat tradicionalment a Santa Catalina, però amb una identitat i unes característiques que el fan del tot independent. Encara avui, està altament poblat, especialment per una població mallorquina cada cop més envellida i per una forta immigració, en la qual hi destaquen els de procedència andalusa. Tot i les seves característiques urbanes, en les quals sobresurten els molins tradicionals, malauradament aquests darrers decennis s'ha popularitzat per l'alt nivell de degradació i pel grau de marginació dels seus habitants. Aquests fets han accelerat un procés de reforma que es du a terme des de fa gairebé deu anys. Això no obstant, la tipologia de les cases, la numeració dels carrers, la infraestructura deficitària i la degradació d'alguns dels seus edificis més emblemàtics encara fan pensar que el barri tardarà anys en adquirir aires de normalitat. Els viatgers romàntics i els visitants conjunturals que anaven arribant a Palma admiraren i enaltiren els seus molins, en canvi els turistes del segle XX han hagut de patir les estridències del ciment i de la degradació que es desprèn del barri actual.

La població 83-85

Es tracta d'un barri densament poblat. Més de la meitat dels habitants són mallorquins, si bé és la població més envellida. Hi abunda sobretot la immigració andalusa.

Entre el PERI i la revisió 86-88

Pel barri del Jonquet, des de 1985, hi ha un Pla especial de reforma, que lentament es va duent a terme i del qual es fa ressò l'actual revisió del Pla general d'ordenació urbana.

Plànol 89

Un barri de pescadors 90

Presenta l'evolució de la contrada des dels inicis, amb el rafal del Jonquet, fins a la transformació que ha sofert d'ençà de 1940. El barri, lentament, es convertí en zona d'oci i, posteriorment, entrà en un greu procés de degradació urbana.

El raval del raval 91-93

Tot i ésser un barri petit, hi ha un nombre considerable d'edificis que mantenen un caràcter que mereix ésser conservat. Tant els molins com alguns dels edificis construïts al final del segle XIX fan que tot el barri meresqui un grau d'atenció patrimonial rellevant.

Mar i Terra i la vida social al Jonquet 94-95

Des de mitjan segle XIX fins a l'actualitat hi ha hagut una intensa vida associativa, en la qual destaca la societat Mar i Terra, per la seva especial rellevància en el trànsit del segle XIX al XX.

Associacionisme 95

Les associacions actuals tenen un caràcter especialment reivindicatiu, preocupat per la preservació i millora del barri. El grau de degradació i l'envelliment de la població han centrat l'associacionisme contemporani.

LA POBLACIO DEL JONQUET

El Jonquet és un dels barris més antics de la ciutat. Els molins, símbols i fites del barri, es poden observar ja al mapa de Palma d'Antoni Garau de 1644.

La situació geogràfica de la barriada ve determinada pel seu emplaçament sobre un talús una mica elevat, a la vorera dreta de la desembocadura de la Riera i al costat de la mar. L'actual passeig marítim, avinguda de Gabriel Roca, canvià la seva morfologia litoral durant els anys seixanta, i és probablement una de les modificacions que més l'ha transformat durant la història.

Els barris amb els quals limita són, per ponent, Son Armadams, pel nord, Santa Catalina i, per l'est, el Puig de Sant Pere.

El nombre total d'habitants del Jonquet, segons les dades de 1992, és de 524 i representa tan sols el 0,17% de

Cases del Jonquet (avinguda de l'Argentina)

la població total de Palma. D'aquets habitants, 255 són homes (el 48,66%) i

269, dones (el 51,33%).

La superfície del barri és de 5,34 ha. Combinada la seva extensió amb els habitants resulta una densitat de 98,13 h/ha. Aquesta xifra es troba molt per sobre de la mitjana de Palma, que és de 14,24 h/ha.

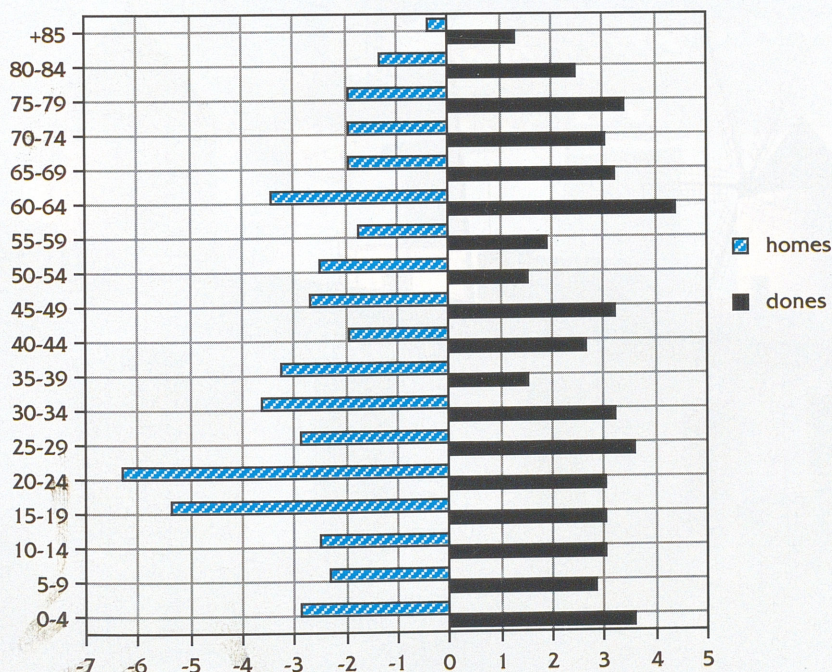
L'estructura de la població

El primer que cal dir és que metodològicament una estructura de població que representa un petit nombre d'habitants, com aquest cas, no és gaire representativa.

Malgrat aquesta observació es poden fer els següents comentaris:

La distribució de la població per grans grups d'edat és la següent: els joves (de 0-19 anys) representen el 32,51%, tant per cent superior a la mitjana de Palma, que sols arriba al 27,66%. La població adulta (de 20 a 64 anys) és el 53,45%, inferior al mateix grup del conjunt de Palma, que és el 58,94%. La població vella (més de 65 anys) representa l'elevada xifra del 20,94% de la població, la qual cosa constata un important envelliment, que

PIRÀMIDE D'EDATS DEL JONQUET (1.992)

Font: Ajuntament de Palma, 1993

Es Jonquet

Palma

origen	població	%	població	%
Andalusia	103	19,65	36.245	11,92
Aragó	1	0,19	1.975	0,64
Astúries			1.095	0,36
Balears	313	59,73	196.721	64,69
Canàries			685	0,22
Cantàbria			484	0,15
Castella-la Manxa	12	2,29	11.191	3,68
Castella i Lleó	4	0,76	6.003	1,97
Catalunya	15	2,86	10.063	3,30
País Valencià	35	6,67	6.528	2,14
Extremadura	6	1,14	3.827	1,25
Galícia	1	0,19	3.286	1,08
Madrid	4	0,76	5.798	1,90
Múrcia			5.707	1,87
Navarra	1	0,19	454	0,14
País Basc	1	0,19	1.442	0,47
La Rioja			328	0,10
Ceuta i Melilla	1	0,19	966	0,31
França	2	0,38	1.595	0,52
Argentina			1.386	0,45
Marroc	1	0,19	810	0,26
Regne Unit	1	0,19	1.225	0,40
Altres	18	3,43	6.254	2,18

Font: Ajuntament de Palma (1993)

habitants del Jonquet és bastant atípica respecte al conjunt del municipi. Elements sociourbanístics singulars que han afectat el barri poden servir per explicar les característiques pròpies.

La immigració

Si el tema de la immigració és important per a tot el municipi, en proporció ho és més per al Jonquet. A Palma no han nascut a Balears el 35,31% de la població, mentre que al barri són el 40,27% els habitants de fora de les illes.

El fet que el Jonquet sigui un barri antic, que no ha sofert creixement urbanístic perceptible, però amb unes altes taxes d'immigració posa en evidència que s'ha produït un fenomen de substitució de la població autòctona per la població immigrada.

Andalusia és la principal comunitat d'origen de la població de fora i constitueix el 19,65% del conjunt del barri. Per al total de Palma també és Andalusia el principal lloc de procedència, però en menys proporció l'11,92%.

Els naturals del País Valencià, encara que a certa distància dels andalusos, estan en segon lloc i representen el 6,67%. Pel cas de Palma, aquest segon lloc és ocupat per Castella-la Manxa.

Els catalans, que suposen el 2,86% de la població, ocupen el tercer lloc en

supera amb escreix la mitjana de Palma, que és d'un 13,4%.

La piràmide del Jonquet no respon a cap tipologia gaire clara. Tot i això, destaquen alguns grups amb força representació, com és el cas dels homes entre els 15 i 24 anys.

Un altre aspecte que cal esmentar és que el grup de 0 a 4 anys supera el de 5 a 9, el que indica que la natalitat ha sofert un augment, cosa que romp amb la tònica general de la davallada de la natalitat dels darrers quinze anys, que afecta el conjunt de la ciutat.

A partir dels 65 anys la presència femenina pràcticament duplica la masculina.

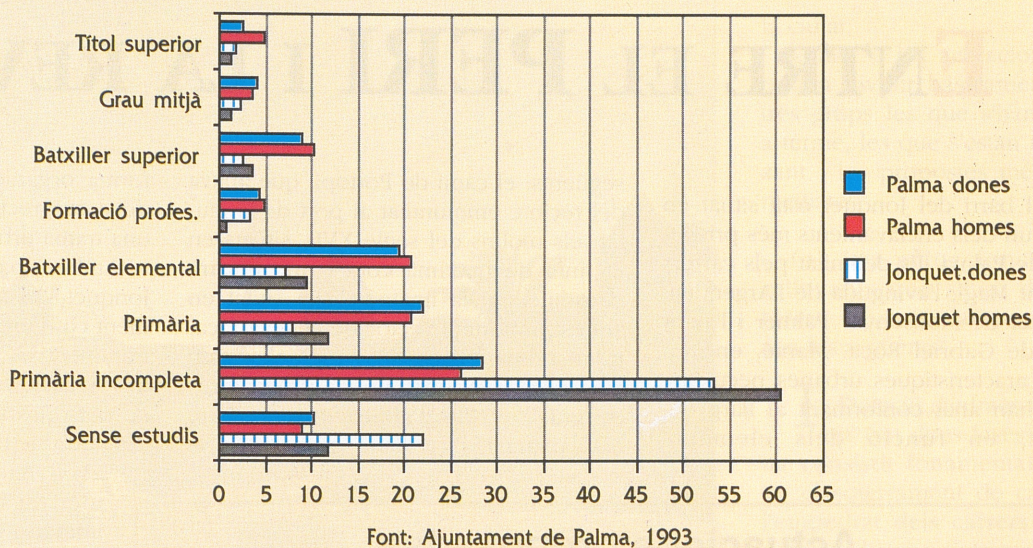
En els grups d'edat adulta hi ha alguns buits, que en certa manera es poden explicar per l'abandonament del barri, que s'ha produït progressivament al seu deteriorament urbà. Al mateix temps s'ha donat un procés d'envelliment de la població autòctona.

Com a conclusió, cal dir que l'estructura que presenten els escassos 524

Molins i cases del carrer número 10

NIVELL DE FORMACIÓ, 1992

...
importància, fet que també ocorre al conjunt del municipi.

En quart i cinquè lloc es troben els nascuts a Castella-la Manxa i a Extremadura.

Per altra part, la població que prové de fora de l'Estat no és gaire considerable, ja que tan sols es tracta d'ínfims percentatges. Comparant amb la situació del conjunt del municipi, destaca l'absència d'immigració argentina, que ocupa el segon lloc de la població estrangera a Palma.

El nivell de formació

Si s'equipara la proporció entre els diferents nivells de formació del barri i els diferents nivells de formació de Palma, el Jonquet queda per sobre de la

mitjana de Palma pel que fa a les persones amb nivells culturals més baixos.

Per sexes, les diferències entre els nivells més baixos són fàcilment perceptibles, ja que les dones constitueixen una majoria significativa.

El grup de persones sense estudis representa l'11,7% dels homes i el 21,9% de les dones.

En el nivell de primària incompleta

s'inclouen el 60,39% dels homes i el 53,16% de les dones.

És important remarcar que els dos nivells anteriors suposen més del setanta per cent de la població del Jonquet, mentre que els mateixos nivells pel conjunt de Palma no arriben al quaranta per cent.

Les persones amb estudis primaris són l'11,7% dels homes i el 7,8% de les dones. Pel cas de Palma la xifra supera el vint per cent.

La població del barri amb el batxillerat elemental arriba al 9,4% dels homes i al 7% de les dones.

Els estudis de formació professional han estat superats pel 3,3% de les dones i tan sols pel 0,7% dels homes.

El títol de batxiller superior només ha estat aconseguit pel 3,5% dels homes i per un 2,2% de les dones. A Palma la mateixa titulació està en mans d'un deu per cent.

Els estudis de grau mitjà estan molt poc representats, l'1,1% dels homes i el 2,2% de les dones.

Les titulacions superiors, 8 pel conjunt del barri, suposen tan sols l'1,1% dels homes, i l'1,8 de les dones.

La constatació del baix nivell cultural de la barriada enllaça amb altres problemàtiques de tipus social característiques del Jonquet, que varen esser la causa, entre d'altres factors, de les actuacions urbanístiques que han promogut el Pla especial de reforma interior.

Casa del carrer número 10

Antònia Ripoll

ENTRE EL PERI I LA REVISIO

El barri del Jonquet està situat en un dels enclavaments més privilegiats de Palma. És delimitat pels carrers de Sant Magí, l'avinguda de l'Argentina, el carrer de Monsenyor Palmer i l'avinguda de Gabriel Roca. Manté, encara, unes característiques urbanes peculiars, que s'han anat conformant al llarg del temps, en funció dels elements

següents: el camí de Portopí, que anava del recinte emmurallat al port de la ciutat; els molins del segle XVII, situats en la línia de màxima cota i que encara constitueixen la imatge de la ciutat en aquest important sector de la seva façana marítima; els camins, que enllaçaven els molins amb les finques proveïdores de gra, i el Pla d'alineacions de Pere d'Alcàntara Peña (1868), que afegí a la

forma orgànica del Jonquet uns grups de cases rectangulars, que li donaren una trama urbana ben característica.

Amb el pas del temps, el barri del Jonquet s'ha anat deteriorant tant socialment com urbanísticament. Aquest deteriorament ha estat provocat, entre d'altres causes, per l'assentament de grups de persones alienes al barri i relacionades amb activitats marginals, tot pletat això ha agilitzat el procés de menyscabament en què estava immersa la zona.

Davant aquesta situació, la corporació municipal va acordar iniciar una reforma integral del barri, i amb tal motiu es redactà un Pla especial de reforma interior, que fou aprovat definitivament el 19 de desembre de 1985.

De llavors ençà, aquest ha estat l'instrument urbanístic bàsic per al desenvolupament de la zona, tal i com s'acceptà al seu moment i que es recolleix ara en l'aprovació inicial de la revisió del Pla general d'ordenació urbana.

En conseqüència, les actuacions proposades en la revisió del Pla general d'ordenació urbana són 21, onze de les quals fan referència als nous espais lliures, amb un total de 8.191 metres quadrats, i deu nous equipaments (un administratiu-institucional, dos de docents, tres de lúdico-culturals i quatre de sòcio-culturals) que fan un total de 3.306 metres quadrats de superfície.

ACTUACIONS SINGULARS

Una vegada aprovats els instruments urbanístics necessaris per a la revitalització del barri, l'Ajuntament de Palma –a través del Patronat Municipal de l'Habitatge– s'ha encarregat de gestionar i executar el Pla especial. D'aquesta forma, a més de frenar el progressiu deteriorament, es recupera una de les zones més emblemàtiques de

Actuacions proposades

Revisió Pla general d'ordenació urbana

ESPAIS LLIURES

Denominació	Carrer
-----	Deu
Plaça de Cerdà	-----
ELP Interior (Illeta 8)	-----
ELP Interior (Illeta 8)	-----
Plaça del Vapor	-----
ELP Interior (Illeta 9)	Molins k-5
ELP Interior (Illeta 4)	Quinze
Plaça de Mar i Terra	-----
Plaça dels Molins	-----
Plaça dels Molins	-----
Anfiteatre Monsenyor Palmer	-----

EQUIPAMENTS

Administratiu/ Institucional	Denominació	Carrer
Docent	Llevadors municipals	-----
Docent	Edif. Herreria. Parvulari	-----
Lúdico-cultural	Edif. Herreria	
Lúdico-cultural	Molí k-5	
Lúdico-cultural	Molí k-6	Plaça del Vapor
Lúdico-cultural	Teatre Mar i Terra	San Magí
Sòcio-cultural	Molí k-4	-----
Sòcio-cultural	Molí k-7	Orilla,30
Sòcio-cultural	Molí k-8	Catorze
Sòcio-cultural	Can Figuerola	Nou

Cal remarcar que tota revisió d'un Pla general s'ha de sotmetre a una aprovació inicial, una de provisional i, finalment, la definitiva.

En aquests moments, ha acabat el període d'informació pública de l'aprovació inicial, per la qual cosa la nostra feina exposarà tot allò que està previst fins a l'actual estat de tramitació, deixant de banda que, una vegada estudiades les al·legacions, es puguin fer algunes modificacions.

Plaça del Vapor.

Habitatge de protecció oficial del carrer Cabrinetti

...

la ciutat.

Quant a les actuacions es poden dividir bàsicament en tres grups: les que s'han duit a terme, les que s'estan realitzant i les propostes més immediates:

(a) Les actuacions més rellevants que s'han duit a terme aquests darrers anys són les següents:

1. Dotació d'infraestructures (en dues fases), que ha consistit fonamentalment en el soterrament de cables, l'empedrat dels carrers i la dotació d'aigua corrent i clauveram.

2. Realització dels espais lliures públics de les places del Vapor, dels Llevadors i del carrer Quinze.

3. Dues promocions d'Habitatges de Protecció Oficial (V.P.O.) ja finalitzades: una al carrer Sis i l'altra al carrer de Cabrinetti.

(b) Actualment, al carrer Tretze es construeixen nou habitatges i hi ha un projecte de recuperar el molí del Nom de Déu, com a centre cultural.

(c) Entre les actuacions per dur a terme al llarg de 1995, destaquen les següents:

1. Nova promoció de V.P.O. a la plaça dels Llevadors i al carrer Quinze (vuit habitatges).

2. Connexió amb el carrer de Sant Magí a través del carrer Cinc.

3. Promoció de V.P.O. al carrer Set (set habitatges).

4. Recuperació d'un dels molins com a centre cultural.

Habitatge de protecció oficial (Carrer 13)

...

5. Construcció d'un centre per a malalts terminals de la sida al carrer de la Moruna.
6. Primera fase de recuperació del talús del Jonquet, que es durà a terme a través de l'Escola Taller, en virtut del conveni signat entre l'Ajuntament de Palma i el Consell Insular de Mallorca.
7. S'ha tret a concurs un projecte del molí d'en Garleta, per convertir-lo en centre cultural.

Molí del carrer 14

Molí
d'en
Garleta

- Espais lliures privats
- Habitatges de promoció pública
- Equipaments
- Espais lliures públics
- Actuacions en execució
- Habitatges de promoció privada

PERI del JONQUET

UN BARRI DE PESCADORS

Vista general del Jonquet

La història de la barriada està molt relacionada amb la de Santa Catalina, ja que el Jonquet constitueix la façana marítima d'aquest populós barri. El seu nom prové de l'existència d'un jonquet, és a dir, d'un indret on creixen els joncs. Devers el s XVII bona part del barri era ocupat pel rafal del Jonquet. Aquest rafal consistia en unes cases, un hort i uns camps dedicats al conreu de cereals i lleguminoses.

Entre els s XVII i XVIII, part del rafal fou parcel·lat per edificar-hi molins de vent fariners. Segons el mapa de Palma d'Antoni Garau, de 1644, ja hi havia un petit nucli d'edificis, a la vorera del penya-segat, i tres molins. És possible que aquest nucli es remunti al s XIII. En el s XVII va créixer amb la parcel·lació del rafal del Jonquet i s'anà formant, lentament, un barri de corders, mestres d'aixa, moliners i pescadors. Hi va arribar a haver set molins, anomenats de can Gomila (derruït el 1975), d'en Gelós, de la Garriguera, d'en Budellet, del Nom de Déu, d'en Garleta i el del carrer Catorze, de nom desconegut i que fou enderrocat el 1831.

A la primera meitat del segle XIX encara era un nucli de població amb molts d'espais lliures sense edificar. A la fangosa platja de Jonquet sovint els pescadors hi fondejaven o vararen les seves embarcacions. Les xarxes se secaven i arreglaven a la mateixa platja o, a l'hivern, a la plaça del Vapor, ja que en aquella estació la platja del Jonquet era molt oberta als vents del migjorn. Durant aquella època, els pescadors del Jonquet rivalitzaven amb els del Puig de Sant Pere.

Al final del s XIX i al començament del XX hi va haver algunes indústries, com la terrisseria La Material.

A partir dels anys quaranta, va començar a perdre el seu caràcter mariner. El 1947, s'inicià la construcció del passeig marítim, que passà per damunt la platja del Jonquet i separà el barri de la mar. El 1955, s'hi construí l'hotel Bahía Palace, posteriorment Melià Mallorca (1967).

En aquella mateixa època, s'hi obrien sales de festes com Jack el Negre, que ocupava precisament un antic molí fariner. La proliferació de locals d'esbar-

giment convertí el barri en una de les zones de diversió nocturna de Palma. Un altre factor a tenir en compte fou la immigració peninsular. En els anys setanta també s'hi instal·là un col·lectiu de gitanos. Aquests canvis, combinats amb un abandó total per part de les autoritats i l'aparició del problema de la droga, provocaren una degradació de les condicions de vida. Al final dels anys vuitanta i al començament del decenni dels noranta, desaparegueren la majoria de les discoteques.

El 1966, hi va haver un projecte de reforma urbana que no s'arribà a aprovar. L'aspecte del barri, amb els carrers sense asfaltar i moltes cases en mal estat, i els interessos especulatius lligats al creixement turístic feren que fins i tot es consideràs la possibilitat d'enderrocar tot el barri. El 1974, es tornà a parlar d'un projecte de reforma, però fins al 1985 no s'aprovà el Pla especial de reforma interior del Jonquet, que intentà dotar d'infraestructures el barri i protegir-ne la morfologia urbana.

Antoni Marimon

EL RAVAL DEL RAVAL

El barri del Jonquet és un dels més característics i pintorescs de la nostra ciutat. La seva situació privilegiada, en un lloc lleugerament elevat sobre la badia de Palma, i la seva condició de raval de Santa Catalina han marcat la morfologia urbana i la història d'aquesta barriada tan antiga.

Se sap que ja en el s XIII hi havia un rafal, anomenat del Jonquet (pels joncs que hi creixien, i que acabaren per donar nom al barri), i que ocupava el marge esquerre del camí reial que anava de la porta de Santa Catalina a Portopí. Probablement en el s XIV anaren sorgint les primeres cases, un poc a l'ombra del desenvolupament del nucli veí de Santa Catalina.

El 1406, aparegué el primer dels molins fariners del Jonquet, precursor d'altres que també cercaren la proximitat de la mar per instal·lar-hi aquestes petites indústries de caràcter familiar.

Entre els s XVII i XVIII, s'arribaren a comptar fins a set molins amb les seves respectives cases, que eren coneguts pels noms de can Gomila, d'en Gelós, de sa Garriguera, d'en Budellet, del Nomdedéu, d'en Joan Reus i l'anònim del carrer Catorze.

Els molins són l'element més genú i definitori d'aquest barri, la seva estructura és senzilla; generalment consten d'una plataforma quadrangular, anomenada terrat o envelador, des d'on s'aixeca una torre de pedra cilíndrica o lleugerament troncocònica, que a la part superior suporta l'antena, i que té a l'interior la maquinària necessària per moldre el gra. El coronament sol esser un capell cònic cobert de branques. A la part inferior, sota l'envelador, pot haver-hi les cases o els magatzems, i una escala de caragol que, per l'interior de la torre o per l'exterior, serveix per comunicar les dues parts del molí.

A més dels moliners i les seves famílies, el Jonquet es va anar poblant amb els mariners i pescadors menys afavorits, que construïren les seves modestes cases per aquells indrets, prop de les barques i de la dàrsena de Sant Magí, que amb al port, eren el lloc de treball de la majoria dels jonqueters.

Entre els s XVII i XVIII es va realitzar la primera parcel·lació del rafal en

Can Figuerola

solars de quaranta pams, que intentaren regular el poblament espontani que s'hi havia generat. La zona més urbanitzada era la que es trobava entre la Font Santa i el Terrer (Mar i Terra).

En el s XIX, la configuració del barri devia esser semblant a l'actual, la majoria de les petites cases que ocupen l'indret són d'aquell temps o bé del principi del s XX.

Aquests habitatges populars són, majoritàriament, cases de petites dimensions; plantes baixes d'un sol aiguavés i coberta de teules, o bé cases d'un pis, o dos com a molt, amb coberta plana i terrat, que es pot combinar amb teulades.

A les façanes contrasta el blanc de la calç, amb els colors verds i marró de

portes i persianes, que donen un aire especial al barri.

Caracteritzen el Jonquet els carrers estrets, numerats de l'1 al 19, de traçat irregular, que s'articulen al voltant de petites places quadrangulars. Aquesta configuració amb els desnivells del terreny i la posició a la vora del talús, que s'aixeca sobre l'avinguda de Gabriel Roca (passeig marítim), donen al barri una singularitat i un caràcter quasi únics, que es varen intentar preservar en el Pla especial de reforma interior del Jonquet, aprovat el 1985.

Altres elements interessants del Jonquet són els seus rentadors municipals, construïts a finals del s XIX i atri-

buïts a Josep Segura, que substituïren a uns de més antics situats en el mateix lloc. L'edifici, d'estil eclèctic, és de planta quadrada i coberta a doble vessant de teula plana, amb obertures sota els arcs per donar llum a l'interior, on hi havia les piques. Aquesta construcció és una de les poques mostres d'arquitectura pública del final del s XIX, i una de les fites més característiques del barri.

També cal citar la casa coneguda com can Figuerola, edifici del final del s XIX o de començament del XX, que es troba adossada a un dels molins del Jonquet mitjançant una galeria. La casa, d'estil pre-modernista, consta de planta baixa i dos pisos i té la coberta a quatre vessants. De la façana cal destacar les balconades de ferro forjat, sostingudes per mènsules decorades. En el seu interior, a la planta baixa, es conserven elements decoratius de característiques neoàrabs, freqüents en les construccions de la nostra ciutat als anys de transició entre els segles XIX i XX.

Pel que respecta al teatre Mar i Terra, hem de dir que es troba entre els dos

Molins

barris de Santa Catalina i el Jonquet, i que fou el primer edifici de la zona amb caràcter d'espai per a l'oci i la cultura. Curiosament a aquest teatre hi va

assistir l'escriptor Jules Verne, convidat a veure l'escenificació d'una de les seves obres, que es representava al tea-

Rentador municipal

...

tre al mateix moment en què l'autor feia una breu visita a la nostra illa.

Arquitectònicament és una construcció de planta rectangular amb un cos afegit de planta poligonal que originàriament tenia la funció de sala de bany, de la qual cal destacar la decoració neoàrab, molt adient per la funció que realitzava i que li donava un particular exotisme. L'edifici principal és d'estil classicista, on destaca la seva façana configurada per tres cossos amb planta baixa i pis superior. El cos central està lleugerament més avançat que els altres dos, i presenta una balconada configurada per tres arcs de mig punt i rematat per un frontó corbat. A la planta baixa es troba la porta d'ingrés que, en forma de passatge, dona accés a la plaça de Mar i Terra. Dissortadament aquest edifici, avui dia, es troba en un estat deplorable i amenaça ruïna.

Pel que fa a la història recent de la barriada, s'ha d'esmentar que amb la creació del passeig marítim i el boom turístic que va viure l'illa als anys 60 varen possibilitar la creació de nous i luxosos hotels a la ciutat, com el Bahía Palace, que es va construir en terrenys del Jonquet, just a la vora del torrent de Sant Magí, l'any 1967, i va ésser un dels de més anomenada de la badia palmesana.

En aquell temps, el Jonquet es va

convertir en un dels llocs de bauxa de la ciutat, a més de Jack el Negro, hi

havia la cova de Ricky, famós pel seu show radiofònic, després sorgirien dis-

coteques de vida més o manco efímera com Babels, Clan, Abraxas i altres que anaren canviant de noms segons bufaven els vents de la moda.

Aquesta utilització dels molins com a sales de festa possibilità la reforma dels edificis, que venen transformada la seva fisonomia arquitectònica original, en ésser emmascarats amb vidrieres i rètols que els feren perdre el seu antic aspecte. Actualment, el molí del Nomdedéu és previst que es convertesqui en el centre social i cultural de la barriada.

Molins, des del passeig marítim

CATÀLEG DE PROTECCIÓ D'EDIFICIS I ELEMENTS D'INTERÈS HISTÒRIC, ARTÍSTIC, ARQUITECTÒNIC I PAISATGÍSTIC DE PALMA

Zona del Jonquet

Rentador Municipal.

Edifici passatge Mar i Terra. C/ Sant Magí, 37.

Can Figuerola. C/ 14.

Molins del Jonquet. Carrers 11, 14 i d'Orilla.

Edifici Hostal Cuba. C/ de Sant Magí, 1. (*)

Ferreteria "La Central". C/ Sant Magí, 37. (*)

(*) Esmentats al fascicle de Santa Catalina.

Juan Manuel Pons

MAR I TERRA I LA VIDA SOCIAL AL JONQUET

El nucli del Jonquet va créixer significativament a partir del segle XVII, però el seu origen es remunta, segurament, al segle XVIII quan s'hi establiren corders, mestres d'aixa, moliners i pescadors. Aquests grups laborals formaren, quasi fins a mitjan segle XX, juntament amb alguns menestrals, taverners, jornalers i gent de la mar, la base social del Jonquet. Al principi del segle XX, s'hi fundà l'empresa de terrisseria La Material, un exemple més del procés d'industrialització que s'havia iniciat anys enrera a Palma. El carrer principal del barri és el de Sant Magí, antigament carrer Gran, on al final del segle XIX, es trobava la major part de l'activitat econòmica del barri: un lloc per a matances, una apotecaria, diversos forns i botigues, la Casa de Socors, l'alcaldia de barri i diverses tavernes. Un altre indret curiós era el del llevador municipal que, juntament amb les tavernes, foren els llocs més habituals de la vida social de la contrada.

El Jonquet fins al 1913 formava part de la parròquia de Santa Creu, però, des de llavors, pertany a la parròquia

Carrer 14

de la Immaculada Concepció, de Santa Catalina. El 1867, els carmelitans llogaren una casa de planta baixa i un pis del carrer Gran, una de les cases prò-

ximes a la que a finals de segle seria Mar i Terra. En aquest lloc instal·laren el seu convent i una escola que tingué més de cent alumnes. Durant la dècada dels 80 del segle XIX els carmelitans construïren un nou convent, però fora del barri del Jonquet.

Devers 1898 es va fundar la societat Mar i Terra la qual tenia un gran edifici que, anys després, serviria per a acollir diferents entitats i associacions. En un principi Mar i Terra era una societat recreativa. Però, l'octubre de 1900, es convertí en una societat de socors mutus, que tenia com a objectius exercir la beneficència entre els seus associats i qualsevol persona aliena a la societat, establir un socors mutu i crear un servei mèdic i farmacèutic amb assistència domiciliària. Al mateix temps, la societat tenia un caràcter lúdic i instructiu, ja que disposava d'un teatre i els seus directius es proposaren crear una biblioteca i escoles, i organitzar conferències.

El 1906, la comunitat de Germanes Franciscanes, de Santa Catalina, va establir una Casa Cuna al Jonquet, i

Solar on es trobava la societat Mar i Terra

...

oferia els seus serveis en els baixos de l'edifici Mar i Terra. Fins al 1916 aquest fou l'emplaçament de la Casa Cuna que, posteriorment, s'establí en una altra zona de la ciutat.

El 1907, la Congregació Mariana, que havia estat fundada el 1905 al barri de Santa Catalina i que aleshores dirigia Antoni Massot, va llogar els locals de Mar i Terra, per a poder-hi desenvolupar les seves activitats: entreteniments per a joves, obres de teatre, conferències, etc. El 1916, el mateix edifici Mar i Terra va passar a ser escola nacional per a nins i, a partir de 1935, es denominà col·legi públic Jaume I.

El 1943 es va formar una agrupació de ball de bot, la qual oferia classes de ball i d'instruments musicals populars. Les seves actuacions anaven destinades a les festes i a actes molt concrets del barri.

El 1979, les monges de la Caritat de Sant Vicenç de Paül s'instal·laren al barri. Des de 1983 hi ha el Club de la Tercera Edat el Jonquet que, actualment, té més de 100 socis. El 1979, es creà l'escola pont, annexa del Grup

Escolar Jaume I, per ajudar el col·lectiu gitano a superar les dificultats d'escolarització. Aquesta escola pont comptava amb la col·laboració de voluntaris que organitzaven tallers de treballs manuals per als alumnes; finalment passà a ser Aula Ocupacional del Jonquet, el 1989. Des de llavors, se n'ocupen el Col·legi Públic Jaume I i el de Son Espanyolet. Al final de la dècada dels 70, s'inicià un nombrós moviment veïnal, animat, sobretot, pel vicari de Sant Magí, Llorenç Tous. El moviment veïnal en els seus primers anys d'existència es va proposar com a primer objectiu aconseguir millores en la infraestructura (fonts públiques, aigua corrent i clavagueram), però al mateix temps s'havia de lluitar contra l'especulació que afectava tot el passeig Marítim i contra la degradació provocada per les discoteques i les drogues. Des del començament del decenni de 1980, el barri té la Llar dels Ancians, per iniciativa dels grups cristians i animat per un grup de religioses.

Durant aquest segle XX, els molins del Jonquet representaren un motiu més de lluita per a la defensa del

barri. Diverses foren les institucions i les persones que es varen preocupar per la seva conservació. Les primeres intervencions partiren del Foment del Turisme que, ja el 1931, instà l'Ajuntament perquè conservàs els molins de Palma. El mateix Foment del Turisme va llogar-ne un al Jonquet i va posar-lo en condicions. Era el molí que ocupà Jack el Negro. En el darrers anys l'associació d'Amics dels Molins s'ha interessat per la defensa dels del Jonquet.

Quant a les festes populars del barri, la més important se celebra en honor de Sant Magí, durant el mes d'agost. Fins fa uns decennis hi havia la Confraria de Sant Magí que organitzava la festa del sant. Els confreres pagaven unes quotes anuals a canvi de les quals rebien per la festa de Sant Magí una peça de carn de bou i una coca bamba. Era tradicional, durant els dies de festa, preparar uns diners especials que consistien en burbaies, estofat de bou i menjar blanc. També, tradicionalment, sortien les xeremies pels carrers del barri.

Miquel Pieras

EL JONQUET: UN BARRI QUE PATEIX LA DESPOBLACIO

L'Associació de veïns i l'associació de tercera edat són les úniques representants del moviment associatiu que queden al barri del Jonquet.

Així, a la barriada hi ha hagut associacions juvenils i clubs d'esplai, que avui en dia han desaparegut, perquè els joves han anat abandonat progressivament el barri.

L'associació de veïns del Jonquet, presidida per Joana Far compta actualment amb 120 socis i funciona des de fa 18 anys.

Organitzen activitats diverses per Nadal, amb motiu de la Rua, Reis, Sant Antoni, i les festes d'estiu per Sant Magí, que són unes festes de carrer, a les quals, entre altres coses, es fa un homenatge a la tercera edat conjuntament amb el barri de Santa Catalina. No es fan activitats especials per manca de gent que hi col·labori.

Una de les principals preocupacions dels veïnats ha estat lluitar i treballar per la recuperació del Jonquet, afectat sobretot per tres grans problemes: droga, degradació urbana i atur. Així, es va aconseguir l'aprovació del Pla de reforma interior del Jonquet fa 8 anys, encara que els veïns consideren que va molt lent. També es treballa amb les mares dels drogadictes. Finalment es fan assemblees per

tal tractar assumptes especials, com puguin ser els problemes d'habitatge, de contribucions especials o de droga.

Per altra banda, i per compensar el dèficit d'associacions infantils i juvenils, els dissabtes es fa un poc d'esplai amb els infants.

L'associació de tercera edat, està presidida per German Vega, que encara segueix ocupant-se de la mateixa, tot i que ja no viu al barri.

La majoria dels socis de l'associació, un centenar, són dones vídues ja majors. L'associació duu a terme tertúlies i conferències, principalment sobre temes de salut. També organitza excursions.

El local que ocupa actualment és de l'església i es troba al carrer 16. Estan pendants d'un nou local que han negociat amb el Govern Balear, però que, de moment, s'està retardant.

Per altra banda, el Jonquet depèn de la parròquia de Sant Magí, de la qual ja en parlarem quan varem analitzar el barri de Santa Catalina.

Gabriel Barceló

Els Barris de Palma

Revisió del Pla general d'ordenació urbana i d'actuacions urbanístiques

Proper fascicle:

Puig de Sant Pere, Llonja i Jaume III

Imatges del Puig de Sant Pere, Llonja i Jaume III.

Ajuntament de Palma